

سطح اشتغال در شهرهای ایران و ساماندهی آن

Inter-Urban Disparities in Occupation: the Case of Iranian Cities

اصغر ضرابی*

خلاصه:

هدف اصلی این مقاله بررسی وضعیت اشتغال در شهرهای ایران می باشد. برای چنین کاری اطلاعات مربوط به اشتغال در ۴۸۳ شهر ایران را از انتشارات سازمان برنامه و بودجه و مرکز آمار ایران جمع آوری و پس از ساماندهی به کامپیوتر ارائه شده و با استفاده از نرم افزار SPSS آنالیز گردیده و تفاوت‌های شهری در بعد اشتغال را مشخص نموده است. در این تحقیق از روشهای آماری همبستگی، فاکتوریل و جدولهای متقاطع استفاده شده و نتایج زیر به دست آمده است.

- ۱- مابین اغلب شاخصهای اشتغال، ارتباط معنی داری وجود دارد.
- ۲- تفاوت زیادی از نظر وضعیت اشتغال بین شهرهای ایران مخصوصاً بین تهران و دیگر شهرهای

* - استادیار گروه جغرافیا دانشگاه اصفهان

کشور وجود دارد.

۳- در این تحقیق تعدادی از شهرهای کشور که در اولویت سرمایه گذاری قرار دارند، مشخص می‌شوند و از این طریق می‌توان نظام شهری را از نظر اشتغال متعادل کرد و بین مناطق فقیر و غنی فاصله را کم نمود.

مقدمه:

«ایران یکی از کشورهایی است که دارای بالاترین نرخ رشد جمعیت در دنیای باشد.^(۱) و طبق پیش بینی‌های انجام شده و با توجه به رشد درصد سالانه تا سال ۱۳۹۰ جمعیت کل کشور از مرز ۱۰۰ میلیون نفر و جمعیت شهری از مرز ۶۵ میلیون نفر خواهد گذشت. به عبارت دیگر جمعیت شهرنشین در سال ۱۳۹۰ بیش از دو برابر جمعیت شهرنشین کنونی کشور خواهد بود»^(۱).

تمرکز این جمعیت در شهرها و مخصوصاً شهرهای بزرگ به دلیل رشد طبیعی جمعیت و مهاجرت‌های بی‌رویه از روستاها و شهرهای بسیار کوچک خواهد بود. اغلب این مهاجران کسانی هستند که به علت فقر زیاد و کمبود امکانات از روستاها به شهرها و از شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ مهاجرت می‌نمایند. یکی از عمده‌ترین علت‌های مهاجرت به شهرها، پیدا کردن شغل می‌باشد.

در بیشتر کشورها مخصوصاً کشورهای جهان سوم، توزیع فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال در شهرها متعادل نیست به این معنی که بیشتر فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال در شهرهای بزرگ و تعداد معدودی در شهرهای دیگر متمرکز است و بقیه شهرها از کمبود این امکانات در مضیقه‌اند. این عدم تعادل در اشتغال، باعث مهاجرت به شهرهایی که امکانات شغلی بیشتری دارند، می‌شود. این وضعیت، سیستم سکونتگاهی را از حالت تعادل خارج می‌نماید و نظام شهری را بر هم می‌زند. اغلب مهاجران روستاها، افراد فقیر و کم درآمد می‌باشند که به افراد فقیر شهری مبدل گشته‌اند.

هدف اصلی این مقاله بررسی وضعیت اشتغال در شهرهای ایران و در نهایت معرفی شهرهایی است که نیاز به اشتغال دارند.

فرضیه‌های تحقیق:

- بر مبنای هدف اصلی این مقاله، فرضیه‌های زیر مورد مطالعه قرار می‌گیرد:
- ۱- بین شهرهای ایران در زمینه اشتغال عدم تعادل وجود دارد.
 - ۲- این نابرابری بین شهرهای بزرگ و متوسط از یک طرف و بین شهرهای متوسط و کوچک از طرف دیگر برقرار است.
 - ۳- در نظام شهری ایران شهرهائی وجود دارد که دارای توان رشد است و می‌توان با سرمایه‌گذاری در آنها و ایجاد اشتغال، این نظام شهری را متعادل نمود.

روش تحقیق:

برای مطالعه میزان پراکندگی فعالیت‌های اقتصادی بین ۴۸۳ شهر ایران سیزده شاخص موجود در انتشارات سازمان برنامه و بودجه و همچنین کتاب شاخصهای توسعه شهری در ایران (وزارت مسکن و شهرسازی، ۱۳۷۰) به شرح ذیل جمع‌آوری و به کامپیوتر ارائه شده است:

- ۱- درصد شاغلان به کل جمعیت
- ۲- درصد شاغلان به جمعیت فعال
- ۳- ارزش تحصیلات شاغلان
- ۴- درصد شاغلان در بخش خصوصی
- ۵- درصد شاغلان در بخش عمومی
- ۶- درصد شاغلان در بخش کشاورزی
- ۷- درصد شاغلان در بخش صنعت
- ۸- درصد شاغلان در بخش ساختمان
- ۹- درصد شاغلان با سواد
- ۱۰- درصد شاغلان با تحصیلات ابتدائی
- ۱۱- درصد شاغلان با تحصیلات راهنمایی

۱۲- درصد شاغلان با تحصیلات متوسطه

۱۳- درصد شاغلان با تحصیلات عالی

یادآوری می‌شود که میزان درآمد، یکی از شاخصهای مهم اقتصادی است که متأسفانه بعلت نبودن اطلاعات، در این مقاله آورده نشده است. با استفاده از نرم افزار SPSS/PC میزان همبستگی (Correlation) بین این شاخصها محاسبه می‌گردد. برای ساده تر کردن مطالعه و طبقه بندی شهری از روش تحلیل عاملها (Factor Analysis) استفاده شده است. در این روش اطلاعات مختلف اقتصادی را که باهم ارتباط و همبستگی زیادی دارند، دسته بندی نموده، و به عنوان فاکتورهای مشخص می‌نماید. سپس با استفاده از ایندکس مشترک (Composite Index) فاکتورها را به یک شاخص مشترک تبدیل و به چهار دسته خیلی عقب افتاده، عقب افتاده، متوسط و خوب تقسیم بندی کرده، و بر این مبنا شهرهای ایران را دسته بندی می‌کنیم. در این مطالعه ۴۸۳ شهر را که درسشماری ۱۳۶۵ به عنوان شهر محسوب شده‌اند انتخاب و برای ساده تر کردن مطالعه آنها را بر مبنای جمعیتشان به شش گروه به شرح زیر دسته بندی می‌نماید:

۱- شهرهای بسیار کوچک با جمعیت کمتر از بیست هزار (Small Towns)

۲- شهرهای کوچک با جمعیت بیست هزار تا صد هزار نفر (Small Cities)

۳- شهرهای متوسط با جمعیت صد هزار تا پانصد هزار (Middle - Sized Cities)

۴- شهرهای درجه دوم با جمعیت پانصد هزار تا یک میلیون نفر

(Secondary Cities)

۵- شهرهای بزرگ با جمعیت یک میلیون تا دو میلیون و نیم نفر (Large Cities)

۶- متروپلیتنها با جمعیت بیشتر از دو میلیون و نیم (Metropolitans)

و نهایتاً با استفاده از جدولهای مقایسه‌ای (Cross tabulation)، شش گروه

شهرهای ایران را با ایندکس مشترک شاخصهای اشتغال مقایسه کرده، میزان پراکندگی آنها را مطالعه می‌نماییم.

همبستگی شاخصهای اشتغال

جدول شماره (۱) میزان همبستگی بین ۱۳ شاخص اشتغال را نشان می‌دهد. همانگونه که در این جدول مشاهده می‌شود میزان همبستگی بین متغیرهای اشتغال بسیار زیاد است. به عنوان مثال، همبستگی مثبت و معنی‌داری بین درصد شاغلان به کل جمعیت شاغل، به جمعیت فعال، شاغل در بخش خصوصی، شاغل در بخش کشاورزی، شاغلان در صنعت، شاغلان باسواد و شاغلان با تحصیلات ابتدایی وجود دارد که این موضوع بیانگر این واقعیت است که جمعیت شاغل بیشتر در بخشهای خصوصی و کشاورزی و صنعت می‌باشند و اغلب تحصیلات دوره ابتدایی را دارا هستند. اگرچه جدول (۱) دقت شود، مشاهده می‌گردد که مابین اغلب این متغیرها ارتباط معنی‌داری وجود دارد و چون درصد این همبستگی زیاد است برای دسته‌بندی آنها از روش آنالیز فاکتوریل استفاده می‌شود.

آنالیز چندمتغیره (Multivariate Analysis)

برای اینکه بتوانیم ۴۸۳ شهر ایران را بر مبنای ۱۳ متغیر مورد بررسی و مطالعه قرار دهیم و میزان پراکندگی اشتغال را در آنها مشاهده نماییم از روش آنالیز فاکتوریل (۳) استفاده نموده، این سیزده متغیر را همانگونه که در جدول شماره (۲) آورده شده، به چهار فاکتور تبدیل می‌نماییم. این چهار فاکتور ۴/۷۸ درصد از میزان متغیرها که اثر بیشتری دارند و با فاکتورها همبستگی معنی‌داری دارند را مورد مطالعه قرار می‌دهد. جهت ایجاد یک اندیکس مشترک (۴) از وضعیت اشتغال از فرمول زیر استفاده می‌شود.

$$FI = 5.227x FS1 + 2.389 x FS2 + 1.389 \times FS3 + 1.188 FS4$$

با محاسبه FI برای همه شهرهای ایران و رتبه‌بندی آنها، میزان پراکندگی ۴۸۳ شهر مشخص می‌شود و به دلیل تعداد زیاد شهرها و برای ساده‌تر کردن مطالعه، شهرها را به شش گروه تقسیم بندی نموده، با استفاده از روش جدولهای متقاطع (*Cross- Tabulation*) میزان فراوانی هر گروه و با میزان ایندکس مشترک FI محاسبه

می‌گردد. به علت اینکه میزان ایندکس مشترک FI زیاد است آنرا به شرح زیر دسته‌بندی می‌نماید.

$FI < -10$	خیلی ضعیف
$-10 < FI < 0$	ضعیف
$0 < FI < +10$	متوسط
$+10 < FI$	خوب و عالی

همان‌طور که در جدول متقاطع شماره ۳ مشخص است از ۲۹۶ شهر بسیار کوچک، ۷ تای آنها در حد خوب می‌باشد و میزان اندکس مشترک آنها بالاتر از ۱۰+ می‌باشد، در حالیکه ۱۰۰ شهر بسیار کوچک در حد متوسط می‌باشند و میزان اندکس مشترک آنها مابین صفر تا ده است و ۱۶۷ شهر در حد نامناسب و ۲۲ شهر در حد بسیار نامطلوب قرار دارند این موضوع نشانگر آنست که مابین شهرهای بسیار کوچک با جمعیت کم، اختلاف و نابرابری زیادی وجود دارد و بخش اشتغال به صورت نامتعادل در این شهرها توزیع شده است. از ۱۴۶ شهر کوچک با جمعیت بیست هزار تا یکصد هزار نفر فقط ۷ تای آنها در وضعیت مطلوب و ۸۸ شهر دیگر در حد متوسط ولی ۴۶ شهر در حد نامطلوب و ۵ شهر در حد بسیار نامطلوب قرار دارند. این موضوع نشانگر این است که وضعیت اشتغال در شهرهای کوچک هم نامتعادل می‌باشد و به سرمایه‌گذاری و ایجاد اشتغال در آنها نیاز است، مخصوصاً در شهرهایی که در حد نامطلوب قرار دارند. در واقع ۵۱ شهر کوچک نیازمند به برنامه‌ریزی اشتغال در آنها می‌باشد تا نظام شهری را به سمت تعادل پیش ببرند.

تعداد شهرهای متوسط که جمعیتی مابین صد هزار تا پانصد هزار نفر دارند ۳۳ شهر است. از این سی و سه شهر هفت شهر در حد مطلوب و بیست و دو شهر در حد متوسط و فقط ۴ شهر ضعیف است که باید در آنها برای ایجاد اشتغال سرمایه‌گذاری نمود. در بین شش شهر درجه دوم که دارای جمعیت بین ۵۰۰ هزار تا یک میلیون نفر می‌باشند فقط یک شهر از کیفیت بسیار خوب برخوردار است و آن شهر اصفهان می‌باشد و بقیه در حد متوسط قرار دارد. باید تواناییهای آنها را شناسایی و بر روی آنها

سرمایه گذاری نمود. از شهرهای بزرگ که جمعیتی بین یک میلیون تا ۲/۵ میلیون نفر دارند فقط یک شهر وجود دارد که از نظر وضعیت اشتغال در حد متوسط می باشد و آن شهر مقدس مشهد می باشد و نهایتاً یک شهر بیش از ۲/۵ میلیون جمعیت دارد و آن شهر بزرگ تهران است که از نظر وضعیت اشتغال نسبت به کل شهرهای ایران در حد مطلوب قرار دارد.

از مطالعه جدول شماره ۳ چنین مشخص می شود که از نظر اشتغال، شهرهای ایران در حال تعادل نیستند و یک نابرابری مابین گروه‌ها و در درون گروه‌های شهری مشاهده می شود. نهایتاً از کل ۴۸۳ شهر ایران ۲۳ شهر در حد مطلوب، ۲۱۶ شهر در حد متوسط، دارای توانایی رشد برای آینده و ۲۱۷ شهر در حد نامتناسب و ۲۷ شهر در حد بسیار نامطلوب قرار دارند و نیاز به سرمایه گذاری برای اشتغال در آنها می باشد. جداول شماره ۴ و ۵ و ۶ و ۷ اولویت بندی شهرها را برای سرمایه گذاری اشتغال مشخص نموده است.* با شناخت وضعیت این شهرها، دولت و مسؤولان برنامه ریزی

* - همان گونه که در جدول شماره ۴ مشخص است، شهر نورآباد در استان خرم آباد دارای بالاترین اولویت برای سرمایه گذاری در امر اشتغال می باشد. اغلب این شهرها در استانهای محروم کشور واقع شده است، مانند سیستان و بلوچستان، کردستان، ایلام و چهار محال بختیاری. جدول شماره ۵ شهرهایی را که در اولویت دوم برای سرمایه گذاری اشتغال هستند، مشخص می نماید. در این جدول، چهار شهر متوسط با جمعیت یکصد هزار نفر تا پانصد هزار شامل شهر زاهدان، اردبیل، بروجرد و سنندج می باشد. این شهرها هم در استانهای محروم کشور واقع است. شهرهایی که در اولویت سوم برای سرمایه گذاری قرار دارد در جدول شماره ۶ مشخص شده است. در این جدول یک شهر بزرگ با جمعیت یک میلیون تا دو میلیون و تیم (شهر مشهد) وجود دارد و ۵ شهر درجه دوم با جمعیت پانصد هزار تا یک میلیون نفر. این شهرها عبارت است از باختران، قم، تبریز، اهواز و شیراز. جدول شماره ۷ شهرهایی را که دارای وضعیت مطلوبی می باشد، را مشخص نموده است. با توجه به این جدول، مشخص می شود که اغلب این شهرها در شمال و مرکز ایران قرار دارد، مانند شهرهای ساوه، انارک، یزد، رجایی شهر، گرمسار، اصفهان، دامغان، نائین، شاهین شهر، سمنان و تهران که در مرکز ایران قرار دارد. شهرهای لاهیجان، تنکابن، ساری، رشت، اسکو، خامنه، قائم شهر و جلفا در شمال و شمال شرقی ایران واقع است و این شهرها بیشتر از شهرهای کوچک و متوسط که دارای قدرت رشد و توسعه می باشند، هستند.

کشورمخصوصاً برنامه‌ریزان منطقه‌ای می‌توانند شهرهای ضعیف را شناسایی نموده و برای آینده آنها سرمایه‌گذاری نمایند تا انشاءالله بتوان نظام شهری ایران را در بعد اشتغال سامان دهی نمود.

نتیجه‌گیری

از تجزیه و تحلیل شاخصهای اشتغال در شهرهای ایران می‌توان مطالب ذیل را نتیجه‌گیری کرد.

- ۱- بین اغلب شاخصهای اشتغال رابطه معنی‌داری وجود دارد.
 - ۲- با استفاده از روش آنالیز فاکتوریل، ایندیکس مشترک و تجزیه و تحلیل جدول متقاطع به روشنی مشخص می‌شود که بین شهرها از بعد اشتغال تفاوت‌های زیادی وجود دارد، این پراکندگی بیشتر بین شهرهای بسیار کوچک و کوچک که جمعیتی کمتر از یکصد هزار نفر دارند می‌باشد.
 - ۳- با مطالعه جدول متقاطع چنین نتیجه‌گیری می‌شود که تعدادی از شهرهای متوسط و درجه دوم وجود دارند که از نظر وضعیت اشتغال در حد متوسط می‌باشند و دارای پتانسیل رشد برای آینده هستند.
 - ۴- با توجه به رشد جمعیت و مهاجرت بی‌رویه به سمت شهرها مخصوصاً شهرهای بزرگ نیاز به امر برنامه‌ریزی اشتغال در شهرهای کوچک و متوسط را الزامی می‌کند تا بتوان نظام شهری ایران را در بعد اشتغال متعادل نمود.
- مأخذ:

۱- دفتر اقتصاد مسکن، شاخصهای توسعه شهری، وزارت مسکن و شهرسازی، ۱۳۷۰، ص ۱.

۲- مرکز آمار ایران، نتایج نهائی سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرهای کشور، سازمان برنامه و بودجه، مرکز آمار ایران، ۱۳۶۵.

3- Johnston, R.J. *Multivariate Statistical Analysis in Geography*, Longman, Hong Kong, 1980.

4- Wubneb, M. A multivariate Analysis of Socio-Economic Characteristics of Urban Areas in Ethiopia in *African Urban Quarterly Volume 2 No.4* November, 1987.

جدول شماره ۱

میزان همبستگی بین ۱۳ شاخص اشتغال شهرهای ۲۴ استان ایران

همبستگی	V1	V2	V3	V4	V5	V6	V7	V8	V9	V10	V11	V12	V13
V1	1.00												
V2	0.44 ^{**}	1.00											
V3	0.04 ^{**}	-0.12	1.00										
V4	0.20 ^{**}	0.20	-0.65 ^{**}	1									
V5	-0.21 ^{**}	-0.20	0.66 ^{**}	-0.92 ^{**}	1								
V6	0.26 ^{**}	0.12	-0.47 ^{**}	0.56 ^{**}	-0.53 ^{**}	1							
V7	0.22 ^{**}	0.26	-0.17 ^{**}	0.03	-0.01	-0.15 ^{**}	1						
V8	-0.28 ^{**}	-0.02	-0.27 ^{**}	0.29 ^{**}	-0.26 ^{**}	-0.27 ^{**}	-0.19 ^{**}	1					
V9	0.16 ^{**}	0.14	0.73 ^{**}	-0.53 ^{**}	0.49 ^{**}	-0.37 ^{**}	0.07 ^{**}	-0.38 ^{**}	1				
V10	0.26 ^{**}	0.45	-0.32 ^{**}	0.23 ^{**}	-0.23 ^{**}	0.12 ^{**}	0.47 ^{**}	-0.16 ^{**}	0.20 ^{**}	1			
V11	0.03	0.05	0.42 ^{**}	-0.43 ^{**}	0.41 ^{**}	-0.21 ^{**}	-0.04 ^{**}	-0.36 ^{**}	0.53 ^{**}	0.01 ^{**}	1		
V12	0.02	-0.25	0.25 ^{**}	-0.65 ^{**}	0.66 ^{**}	-0.44 ^{**}	-0.24 ^{**}	-0.24 ^{**}	0.61 ^{**}	-0.49 ^{**}	0.35 ^{**}	1	
V13	0.05	-0.04	0.89 ^{**}	-0.49 ^{**}	0.52 ^{**}	-0.43 ^{**}	-0.16 ^{**}	-0.11 ^{**}	0.58 ^{**}	-0.33 ^{**}	0.17 ^{**}	0.77 ^{**}	1

*-.01

**-.001

جدول شماره ۲: آنالیز فاکتوریل ۱۳ شاخص اشتغال

فاکتورها	درصد تجمعی	ارزش	درصد واریانس	درصد تجمعی واریانس
۱	۰/۷۱	۵/۲۲۷	۴۰/۲	۴۰
۲	۰/۶۵	۲/۳۸۹	۱۸/۴	۵۸/۱۶
۳	۰/۹۷	۱/۳۸۹	۱۰/۷	۶۹/۳
۴	۰/۸۴	۱/۱۸۸	۹/۱	۷۸/۴

جدول شماره ۳: جدول متقاطع بر مبنای اندازه شهر و اندیکس مشترک شاخصهای اشتغال

شهرها	خیلی ضعیف	ضعیف	متوسط	خوب و عالی	جمع ردیف
شهرهای بسیار کوچک	۲۲	۱۶۷	۱۰۰	۷	۲۹۶
شهرهای کوچک	۵	۴۶	۸۸	۷	۱۴۶
شهرهای متوسط		۴	۲۲	۷	۳۳
شهرهای درجه دوم			۵	۱	۶
شهرهای بزرگ			۱		۱
متروپلیتنها				۱	۱
جمع ستونها	۲۷	۲۱۷	۲۱۶	۲۳	۴۸۳

جدول شماره ۴. شهرهایی که در اولویت اول برای سرمایه گذاری اشتغال هستند.

شماره	شهر	استان	جمعیت	نوع شهر
۱	نورآباد	خرم آباد	۴۹۱۸۸	کوچک
۲	قصرقند	سیستان و بلوچستان	۳۶۹۹	بسیار کوچک
۳	مجن	سمنان	۵۷۹۹	بسیار کوچک
۴	جوانرود	باختران	۲۲۷۶۴	بسیار کوچک
۵	واجارگاه	گیلان	۵۸۹۲	بسیار کوچک
۶	عنبرآباد	کرمان	۱۰۱۰۹	بسیار کوچک
۷	نیک شهر	سیستان و بلوچستان	۴۶۳۶	بسیار کوچک
۸	پیرانشهر	آذربایجان غربی	۱۳۴۶۵	بسیار کوچک
۹	اردل	چهارمحال بختیاری	۴۳۳۱	بسیار کوچک
۱۰	بروات	چهارمحال بختیاری	۱۱۰۱۳	بسیار کوچک
۱۱	تازه شهر	آذربایجان غربی	۶۵۴۶	بسیار کوچک
۱۲	دیوان دره	کردستان	۱۰۲۹۴	بسیار کوچک
۱۳	بندرگنک	هرمزگان	۹۳۲۸	بسیار کوچک
۱۴	هویزه	خوزستان	۲۲۵۲	بسیار کوچک
۱۵	کوهدهشت	لرستان	۴۴۶۵۳	کوچک
۱۶	زرین آباد	ایلام	۲۳۲۲	بسیار کوچک
۱۷	مریوان	کردستان	۵۰۳۹	بسیار کوچک
۱۸	میرجاده	سیستان و بلوچستان	۳۱۹۵	بسیار کوچک
۱۹	کامیاران	کردستان	۲۴۹۵۸	کوچک
۲۰	جوتقان	چهارمحال بختیاری	۱۲۳۳۳	بسیار کوچک
۲۱	خضری	خراسان	۴۱۶۱	بسیار کوچک
۲۲	دستگرد بر خوار	اصفهان	۱۲۱۷۴	بسیار کوچک
۲۳	نکور	سیستان و بلوچستان	۱۲۵۹	بسیار کوچک
۲۴	فیروزق	آذربایجان غربی	۶۱۱۶	بسیار کوچک
۲۵	گوک	کرمان	۱۳۰۴۴	بسیار کوچک
۲۶	دهگدان	کردستان	۷۰۸۹	بسیار کوچک
۲۷	چاه بهار	سیستان و بلوچستان	۲۰۵۴۴	بسیار کوچک

جدول شماره ۵: شهرهایی که در اولویت دوم برای سرمایه گذاری اشتغال هستند.

شماره شهر	استان	جمعیت	نوع شهر
۱	۲۴ استان	کمتر از بیست هزار	بسیار کوچک
۲	۲۴ استان	بیست هزار تا یکصد هزار	کوچک
۳	سیستان و بلوچستان	۲۸۱۹۲۳	متوسط
۴	اردبیل	۲۸۱۹۷۳	متوسط
۵	کرمان	۱۸۳۸۷۹	متوسط
۶	کردستان	۲۰۴۵۳۷	متوسط

* برای رعایت اختصار، نام شهرها آورده نشده است.

جدول شماره ۶: شهرهایی که در اولویت سوم برای سرمایه گذاری اشتغال می باشند.

شماره شهر	استان	جمعیت	نوع شهر
۱	۲۴	کمتر از بیست هزار	بسیار کوچک
۲	۲۴	بیست هزار تا یکصد هزار	کوچک
۳	۲۴	صد هزار تا پانصد هزار	متوسط
۴	باختران	۵۶۰۵۱۴	درجه دوم
۵	تهران	۵۴۳۱۳۹	درجه دوم
۶	آذربایجان شرقی	۹۷۱۴۸۲	درجه دوم
۷	خوزستان	۵۷۹۸۲۶	درجه دوم
۸	فارس	۸۴۸۲۸۹	درجه دوم
۹	خراسان	۱۴۶۳۵۰۸	شهر بزرگ

* برای رعایت اختصار، نام شهرها ذکر نشده است.

جدول شماره ۷. شهرهایی که دارای وضعیت مطلوبی می‌باشند و فعلاً در اولویت نیستند.

شماره	شهر	استان	جمعیت	نوع شهر
۱	ساوه	مرکزی	۶۴۰۸۱	کوچک
۲	یاسوج	کهگیلویه و بویراحمد	۲۹۹۹۱	کوچک
۳	لاهیجان	گیلان	۴۳۹۴۱	کوچک
۴	تنکابن	مازندران	۲۹۳۸۰	کوچک
۵	بوشهر	بوشهر	۱۲۰۷۸۷	متوسط
۶	ساری	مازندران	۱۴۱۰۲۰	متوسط
۷	رشت	گیلان	۲۹۰۸۹۷	متوسط
۸	انارک	اصفهان	۲۱۰۳	بسیار کوچک
۹	فردوس	خراسان	۱۶۱۸۴	متوسط
۱۰	یزد	یزد	۲۳۰۴۸۳	متوسط
۱۱	رجائی شهر	تهران	۱۱۷۸۵۲	متوسط
۱۲	گرمسار	سمنان	۱۸۶۸۷	بسیار کوچک
۱۳	اصفهان	اصفهان	۹۸۶۷۵۳	درجه دوم
۱۴	اسکو	آذربایجان شرقی	۱۳۷۶۲	بسیار کوچک
۱۵	دامغان	سمنان	۳۴۰۵۷	کوچک
۱۶	خامنه	آذربایجان شرقی	۲۲۶۸	بسیار کوچک
۱۷	نائین	اصفهان	۱۶۲۸۸	بسیار کوچک
۱۸	قزوین	زنجان	۲۴۸۵۹۱	متوسط
۱۹	قائم شهر	مازندران	۱۰۹۲۸۸	متوسط
۲۰	شاهین شهر	اصفهان	۴۹۳۱۲	کوچک
۲۱	تهران	تهران	۶۰۴۲۵۸۴	متروپلیتن
۲۲	سمنان	سمنان	۶۴۸۹۱	کوچک
۲۳	جلفا	آذربایجان شرقی	۴۱۶۳	بسیار کوچک